

NULMETING TOERISME EN RECREATIE GEMEENTE STEENBERGEN

Maart 2023, Den Bosch

Opdrachtgever:

gemeente Steenbergen

 GINDER
komt het tot leven

INHOUD

Hoofdstuk 1 INLEIDING	3
Hoofdstuk 2 AANBOD	7
Hoofdstuk 3 VRAAG	12
Hoofdstuk 4 ECONOMISCHE BETEKENIS	16
Hoofdstuk 5 DUIDING EN CONCLUSIES	20
BIJLAGEN	24

1 Inleiding

AANLEIDING EN VRAAGSTELLING

Aanleiding

In de gemeente Steenbergen staat in het nieuwe coalitieakkoord dat voor dag- en verblijfstoerisme de gemeente een stimulerende en faciliterende rol inneemt. Het college wenst daarom meer inzicht in de toeristisch-recreatieve sector in de gemeente Steenbergen. Vanwege deze behoefte aan meer inzicht heeft de gemeente Steenbergen aan Ginder gevraagd een nulmeting uit te voeren, om de stand van zaken in de toeristisch-recreatieve sector vast te stellen. Met deze rapportage komen we tegemoet aan deze vraag.

Vraagstelling

- › Wat is de omvang (aantal aanbieders, slaappleatsen, etc.) en structuur van het vrijetijdsaanbod?
- › Hoeveel overnachtingen en dagtoeristische bezoeken hebben er in 2021 binnen de gemeente plaatsgevonden, met een terugblik naar 2019 (vóór de corona pandemie). Dit is inclusief de dagbezoeken van inwoners;
- › Wat is de economische betekenis van de vrijetijdssector (en deelsectoren), uitgedrukt in bestedingen, toegevoegde waarde en werkgelegenheid, in 2021 (en met een terugblik naar 2019)?

OPZET VAN HET ONDERZOEK

Als eerste stap heeft de gemeente een overzicht opgesteld van het toeristisch aanbod. Vervolgens is het aanbod gecontroleerd en in overeenstemming gebracht met de definitie van toerisme die Ginder hanteert. Daarna werd het definitieve aanbod vastgesteld. Zie de bijlage voor de lijst met bedrijven en de gehanteerde afbakening.

In dit onderzoek wordt onder toerisme ook recreatie verstaan. Dit kunnen zowel eigen inwoners als niet-inwoners zijn. We noemen dit overal in de rapportage toeristen.

Vervolgens is de reguliere vragenlijst van Ginder met betrekking tot vraag en aanbod in toerisme online verstuurd aan de ondernemers/ accommodatiehouders uit het bestand. Daarna zijn de ondernemers die niet online deelnamen, telefonisch benaderd door Ginder.

De berekeningen in dit onderzoek zijn gebaseerd op de door ons verstrekte telefonische en online enquêtes onder ondernemers. Alle dag-/- en verblijfstoeristische ondernemers uit het bestand zijn hiervoor benaderd.

De respons vanuit het dagtoerisme aanbieders was 55% uit 19 bedrijven. In deze responscijfers zijn alleen de interviews/enquêtes met volledige respons meegeteld. Deze respons is voldoende hoog om representatieve uitspraken te kunnen doen over de populatie met een steekproefmarge van 5%.

De respons vanuit het verblijfstoerisme aanbieders was 45% uit 28 bedrijven. Ook hier nemen we alleen de interviews/enquêtes met volledige en bruikbare respons mee in de respons-cijfers. Ook deze respons is voldoende hoog om representatieve uitspraken te kunnen doen.

Met betrekking tot de campings en jachthavens was de respons minder volledig en is een deel van het aantal overnachtingen door Ginder geraamd op basis van provinciale bezettingscijfers.

De totale respons is circa 50%, wat relatief hoog is (doorgaans ziet Ginder een respons van gemiddeld circa 30%-40%). De streefrespons van 40% is hiermee bereikt.

TOELICHTING SITUATIE COVID -19

De jaren 2020 en 2021 waren voor heel Nederland bijzondere jaren, waarin grootschalige maatregelen landelijk zijn ingesteld ter voorkomen van verspreiding van het COVID-19 virus. Deze maatregelen waren sterk van invloed op het toerisme. Het aantal buitenlandse verblijfstoeristen dat Nederland bezocht daalde bijvoorbeeld in 2021 met 69% t.o.v. 2019, het aantal binnenlandse verblijfstoeristen bleef echter vrijwel gelijk (bron: CBS).

Belangrijke maatregelen (met betrekking tot recreatie & toerisme) waren:

- › Afstand bewaren van 1,5 meter, dit verkleinde de capaciteit van toeristische accommodaties en beperkte bijeenkomsten van groepen, zowel zakelijk als toeristisch, sterk;
- › Maximum aantal personen, absoluut of per m², dit verkleinde de capaciteit;
- › Sluiten van voorzieningen, met name horeca (een voor toerisme essentiële voorziening);
- › Specifieke beperkingen, zoals voor campings en vakantieparken, waar tijdelijk alleen gasten mochten komen die eigen sanitair hadden;
- › Zoveel mogelijk thuisblijven/thuiswerken. Dit heeft ook invloed op de zakelijke markt.

Effect op toerisme

De meeste verblijfsaccommodaties in de gemeente Steenbergen waren in 2021 beperkt gesloten (gemiddeld slechts enkele weken in dat jaar), alleen waar dat verplicht was. Wel dienden ondernemers rekening te houden met de genoemde maatregelen, waardoor bijvoorbeeld de capaciteit gedurende meerdere maanden beperkt was en er tijdens bepaalde perioden geen of beperkt gebruik kon worden gemaakt van horeca. Voor dagtoerisme was het effect groter: sommige aanbieders waren 3-4 maanden van dat jaar gesloten.

Corona in 2021

Maand	Maatregelen
Januari	Invoering avondklok
Februari	Verlenging lockdown
Juni	Samenleving gaat weer open
September	Afstand 1,5 meter
November	Lockdown en meer maatregelen

2 Aanbod

DAGTOERISME

Ginder onderscheidt de volgende categorieën in het dagtoerisme:

- › Attracties en bezienswaardigheden;
- › Evenementen met ≥ 5.000 bezoekers;
- › Golfbanen;
- › Musea;
- › Oeverrecreatie;
- › Rondvaarten;
- › Sportief/outdoor¹;
- › Cultuur (m.n. theater);
- › Zakelijk (gericht op zakelijk verhuur van zalen);
- › Wandelen en fietsen.

De bijlage omvat een wat meer gespecificeerde afbakening en de lijst met aanbieders in dagtoerisme.

Er waren in de periode 2019-2021 geen aanbieders in de sector cultuur (theater), zelfstandige aanbieders voor zakelijke verhuur of oeverrecreatie (zwemmen in daarvoor geschikte plassen/meren!). Wel was er het theater Myra Ceti met eigen voorstellingen, maar dit is geen commercieel theater. Uit de analyse is gebleken dat er in de periode 2019-2021 geen nieuw aanbod aan het dagtoerisme is toegevoegd.

NULMETING TOERISME EN RECREATIE GEMEENTE STEENBERGEN

¹ Zwembaden vallen onder de categorie Sportief/outdoor

In 2021 waren er in de gemeente Steenbergen ook geen evenementen met ≥ 5.000 bezoekers. In 2019 was dat wel het geval (Jaarmarkt Steenbergen).

De categorie wandelen en fietsen wordt besproken bij de omvang van de vraag (hoofdstuk 3).

Categorie	Aantal aanbieders (2021)
Attracties en bezienswaardigheden	3
Golfbanen	1
Musea	4
Rondvaarten	1
Sportief/outdoor	11
Totaal aanbod	20

Tabel 2.1 Overzicht aanbod dagtoerisme

Kleinschalig aanbod met extensief karakter

Het dagtoeristisch aanbod in de gemeente Steenbergen bestaat met name uit waterrecreatie, buitenrecreatie, sportieve recreatie en outdoor.

De waterrijke omgeving biedt mogelijkheden voor rondvaarten, kano- en sloepenverhuur, botenverhuur en fiets- en wandelroutes in de omgeving. Ook zijn er twee buitenzwembaden gevestigd. Wat betreft sportieve recreatie biedt bijvoorbeeld Akkermans veel verschillende buitenactiviteiten aan, maar daarnaast zijn er slechts een handvol andere bedrijven actief die sportieve-of buitenrecreatie aanbieden.

We zien geen aanbod van stedelijk entertainment en 'binnen' vermaak zoals attracties, kinderspeelvoorzieningen, bioscopen, bowling, etc. Dit past bij het landelijke karakter van de gemeente. Het houdt wel in dat er weinig grote 'trekkers' zijn die bijvoorbeeld 100.000 bezoekers of meer trekken.

Het aanbod is relatief kleinschalig en heeft een regionale aantrekkingskracht, wat betekent dat er beperkt gasten van buiten de regio (West-Brabant) worden aangetrokken in het dagtoerisme.

VERBLIJFSTOERISME

Ginder onderscheidt de volgende categorieën in het aanbod van verblijfstoerisme:

- › Hotels;
- › Bed- & Breakfasts;
- › Campings (incl. mini-campings);
- › Vakantiewoningen;
- › Groepsaccommodaties (niet aanwezig);
- › Jachthavens;
- › Camperplaatsen.

De bijlage bevat een gespecificeerde afbakening, definitie en lijst met aanbieders in verblijfstoerisme binnen de gemeente.

Uit het onderzoek volgt ook het aantal eenheden (aantal kamers, kampeerplaatsen e.d.), die we op grond van het onderzoek en enkele gangbare gemiddelden vervolgens omgerekend hebben naar het aantal slaapplekken (vergelijkbaar met aantal bedden). Het verblijfsaanbod in de gemeente is ruim 4.300 slaapplekken.

Uit de analyse is gebleken dat in de periode 2019-2021 Slapen in Steenberg en B & B Vrijheid en Ruimte aan het verblijfstoerisme zijn toegevoegd.

Categorie	Aantal aanbieders (2021)
Hotels	3
Bed- & Breakfasts	8
Campings (incl. mini-campings)	4
Vakantiewoningen (aanbieders)	5
Jachthavens	4
Camperplaatsen	4
Totaal aanbod	28

Tabel 2.2 Overzicht aanbod verblijfstoerisme

Categorie	Aantal eenheden	Aantal slaapplekken
Hotels	34 (kamers)	61
Bed- & Breakfasts	26 (kamers)	47
Campings (incl. mini-campings)	157 (plaatsen)	775
Vakantiewoningen	11 (woningen)	76
Jachthavens	950 (ligplaatsen)	3.325
Camperplaatsen	14 (plaatsen)	64
Totaal aanbod		4.348

Tabel 2.3 Overzicht aantal slaapplekken

Veel vaste gasten, beperkte toeristische capaciteit

Uit het overzicht op de vorige pagina blijkt dat het aanbod in verblijfstoerisme het grootst is in jachthavens en op campings: hier bevindt zich de grootste capaciteit aan slaapplekken. Hotels, bed & breakfasts en vakantiehuizen bieden per categorie circa 60-80 slaapplekken aan.

Dit type aanbod (extensieve recreatie) sluit aan bij het landelijke en waterrijke karakter van de gemeente. Een (zeer) groot deel van het aanbod is 'vast': jaarplaatsen op campings zijn doorgaans jaarrond of seizoensmatig bezet door vaste gasten; hetzelfde geldt voor ligplaatsen in jachthavens.

Tijdens het (hoog)seizoen is de capaciteit om (extra) verblijfstoeristen op te nemen in hotels, B&B's, vakantiehuizen en op campings beperkt (circa 275 slaapplekken).

De type locaties zijn divers: accommodaties in monumentale/ culturele locaties, watervilla's, landelijke gelegen locaties, etc.

3 Vraag

AANTAL DAGBEZOEKEN

Op basis van het onderzoek is het aantal bezoeken aan dagtoeristische accommodaties (inclusief wandelen/fietsen) in de gemeente Steenbergen geraamd op circa 488.000.

Het grootste aantal dagbezoeken is te vinden in de categorie wandelen en fietsen. De gemeente Steenbergen is aangesloten op het landelijk wandel- en fietsknooppuntennetwerk. Voor wandelen is dat circa 195 km aan paden/routes en voor fietsen is dat circa 116 km. De tweede categorie is een combinatie: sportief/outdoor, rondvaartbedrijven en golfbanen trekken samen bijna 108.000 bezoeken per jaar. Deze categorie omvat outdoorbedrijven, buitenzwembaden, golfbanen, rondvaartbedrijven en verhuur van kano's, sups, fietsen e.d. De twee buitenzwembaden trekken binnen deze categorie de grootste bezoekersaantallen (samen circa 79.000 bezoeken).

Het bezoek aan de andere categorieën zoals attracties en musea is beperkt omdat het aanbod kleinschalig is (kleine capaciteit).

Wandelen en fietsen

Het aantal wandel- en fietsbezoekers kan niet op basis van enquêtes worden achterhaald. We ramen dit op basis van een landelijk onderzoek van NBTC NIPO Research over vrijetijdsbestedingen door dagbezoekers (Continu VrijeTijdsOnderzoek) uit 2018. Hieruit resulteert het aantal wandel- en fietstochten binnen de provincie Noord-Brabant door niet-inwoners. Er is geen recentere versie van dit onderzoek beschikbaar (een update wordt verwacht in 2024). We ramen het aantal wandelaars en fietsers binnen de gemeente Steenbergen dan op basis van het aandeel wandel- en fietsknooppuntennetwerk in de gemeente Steenbergen binnen de provincie Noord-Brabant en het aantal wandel- en fietstochten binnen de provincie. Op basis van het onderzoek Verplaatsingen in Nederland van het CBS zien we een sterke stijging van het wandel- en fietsbezoek in 2020/2021 ten opzichte van 2019. Deze (landelijke) stijging is doorberekend in de cijfers voor Steenbergen, omdat hier geen andere bronnen voor beschikbaar zijn.

Overzicht

Categorie	Aantal dagbezoeken (2021)
Attracties	3.000
Musea	2.000
Sportief/outdoor/golf/ rondvaart	108.000
Wandelen en fietsen	375.000
TOTAAL	488.000

Tabel 3.1 Aantal dagbezoeken, afgerond op duizendtallen.

Vanwege betrouwbaarheid van gegevens kunnen we alleen categorieën met drie aanbieders of meer apart benoemen

AANTAL OVERNACHTINGEN

Op basis van het onderzoek is het aantal overnachtingen in verblijfstoeristische accommodaties in de gemeente Steenbergen geraamd op circa 28.200. Dit is exclusief de overnachtingen op vaste plaatsen op campings en in jachthavens, maar inclusief zakelijk gebruik van hotels.

Het aantal overnachtingen op vaste plaatsen wordt additioneel geraamd op circa 52.000 en is dus bijna twee keer zo hoog als het aantal overnachtingen op accommodaties die niet vast bezet worden, maar per nacht of week worden geboekt (zoals hotels of vakantiewoningen). De bestedingen van vaste gasten worden per plaats berekend en meegenomen in de totale bestedingen (zie hiervoor het volgende hoofdstuk).

Uit het overzicht wordt duidelijk dat, afgezien van de overnachtingen van vaste gasten, de hotels de meeste overnachtingen trekken, gevolgd door de campings. Hotels zijn doorgaans de accommodaties met de hoogste bezettingsgraad, zeker ten opzichte van campings, en bed- and breakfasts, individuele vakantiewoningen, etc. De meeste andere categorieën trekken 1.000 tot circa 7.000 overnachtingen per jaar.

Overzicht

Categorie	Aantal overnachtingen (2021)
Hotels	11.200
B & B's	1.900
Campings (toeristisch)	7.100
Vakantiewoningen	5.500
Jachthavens (passanten)	1.000
Campers	1.500
TOTAAL	28.200

Tabel 3.2 Aantal overnachtingen

HERKOMST

De aanbieders is ook gevraagd naar de herkomst van de gasten.

Uit deze analyse valt op, dat van de toeristische gasten bijna de helft uit het buitenland afkomstig is. Hier is vooral sprake van bij de hotels, B&B's en vakantiewoningen.

De meeste buitenlandse gasten komen uit België, gevolgd door Duitsland.

Binnen het dagtoerisme is echter heel beperkt sprake van buitenlandse toeristen: met 9% is dat relatief laag ten opzichte van wat Ginder in andere vergelijkbare onderzoeken ziet. Wat daar opvalt is dat het grootste deel van de gasten uit de eigen regio komt en niet van verder weg in Nederland. Dat betekent dat het dagtoeristisch aanbod een regionale aantrekkingskracht heeft.

Herkomst-doelgroep	Dagtoerisme	Verblijfstoerisme
Eigen regio	80%	2%
Overig NL	9%	49%
Duitsland	4%	16%
België	4%	22%
Overig buitenland	1%	1%

Tabel 3.3 Herkomst

A background image showing a person from behind, aiming an arrow at a target. The target is a circular bullseye with concentric rings of blue, red, and yellow. The person is wearing a light blue t-shirt. The scene is set against a dark background.

4 Economische betekenis

BESTEDINGEN

De aantallen dagbezoeken en overnachtingen zijn door ons omgerekend naar bestedingen die toeristen uitgeven. De bestedingen in logies zijn berekend uit de enquêteresultaten evenals en de entreprijzen. Bestedingen aan horeca en retail zijn afkomstig uit ons Input-Output-model en onderzoeken van Ginder (bijlage B).

De totale bestedingen van toeristen binnen de gemeente Steenberg en zijn redelijk gelijk verdeeld over dag – en verblijfstoerisme en bedroegen in 2021 circa € 7,0 miljoen.

Dagtoerisme

Dagtoerisme draagt circa 44% van de bestedingen en 56% komt voort uit verblijfstoeurisme. Binnen dagtoerisme zijn de meeste bestedingen afkomstig uit de categorie sportief/outdoor. Dit is een combinatie van wat hogere bezoekersaantallen (twee zwembaden en wandelen/fietsen) en soms hoge bestedingen per bezoek (outdoor en golf). B

Verblijfstoerisme

Bij verblijfstoerisme wordt het meeste besteed in jachthavens (forse capaciteit aan ligplaatsen) en hotels (relatief hoge bestedingen per overnachting).

De toegevoegde waarde van de gehele sector is € 4,2 miljoen. Voor meer informatie over de toegevoegde waarde vindt u in de bijlage.

Categorie	Bestedingen (2021)
Attracties & bezienswaardigheden	€ 30.000
Musea	€ 10.000
Sportief/outdoor, rondvaart en golfbanen	€ 1.800.000
Wandelen en fietsen	€ 1.200.000
Totaal dagtoerisme	€ 3.045.000
Hotels	€ 895.000
Bed- & Breakfasts	€ 150.000
Campings (incl. mini-campings)	€ 390.000
Vakantiewoningen	€ 160.000
Jachthavens	€ 2.325.000
Camperplaatsen	€ 35.000
Totaal verblijfstoerisme	€ 3.955.000
TOTALE BESTEDINGEN	€ 7.000.000

Tabel 4.1 Bestedingen (afgerond op veelvoud van € 5.000).

ONTWIKKELING BESTEDINGEN

Na 2019 kreeg Nederland te maken met COVID-19. De effecten hiervan op het toerisme waren in sommige sectoren sterk. We vergelijken daarom de economische impact van toerisme in de gemeente Steenbergen voor de jaren 2019-2021. We zijn vrijwel overal uitgegaan van dezelfde prijzen/bestedingen per persoon, omdat de meeste accommodaties aangeven dat prijzen niet zijn veranderd en inflatie voor horeca-detailhandel zeer beperkt is

Daarnaast waren de horecabestedingen per bezoek in 2021 lager dan in 2019. De horeca was een behoorlijk deel van 2021 geheel gesloten, dus kon er per bezoek ook minder besteed worden. Deze zijn per bezoek voor 2021 iets lager geraamd dan voor 2019. De verschillen die we benoemen in totale bestedingen hebben dus met name betrekking op volumes (aantallen). In hoofdstuk 5 wordt deze ontwikkeling verder verklaard en geduid.

Totale bestedingen

De bestedingen daalden van € 7,6 miljoen in 2019 naar € 7,0 miljoen in 2021. De totale bestedingen daalden in 2021 daarmee met 8% ten opzichte van 2019.

Categorie	Bestedingen (2019)	Bestedingen (2021)	Ontwikkeling (2019-2021)
Totaal dagtoerisme	€ 3.085.000	€ 3.045.000	-/-1%
Totaal verblijfstoerisme	€ 4.515.000	€ 3.955.000	-/-12%
TOTALE BESTEDINGEN	€ 7.600.000	€ 7.000.000	-/-8%

Tabel 4.2 Ontwikkeling bestedingen (bestedingen afgerond op veelvoud van € 5.000)

De toegevoegde waarde was in 2019 circa € 4,8 miljoen.

Dagtoerisme

De bestedingen in het dagtoerisme daalden in 2021 ten opzichte van 2019 met slechts 1%.

Verblijfstoerisme

De bestedingen in het verblijfstoerisme daalden in 2021 met 12% ten opzichte van 2019.

WERKGELEGENHEID

Op basis van bestedingen is met het Ginder Input-Outputmodel ook de werkgelegenheid berekend. *Het betreft niet het totaal aan banen binnen de gemeente Steenbergen, maar het aantal banen dat (binnen bepaalde sectoren) uit het toerisme voortkomt. Zo is het aantal banen in de landbouw binnen de gemeente in totaal veel groter dan de twee banen die uit toerisme voortkomen.*

Het gaat in 2021 om 100-120 banen die goed zijn voor circa 55-75 FTE aan werkgelegenheid.

In 2019 was de werkgelegenheid met 128 banen circa 14% hoger. Met name in de horeca gingen banen verloren. Dat is hoger dan landelijk, waar de werkgelegenheid in het toerisme met 6% daalde in dezelfde periode.

Categorie	Aantal banen (2019)	Aantal banen (2021)
Logiesverstrekking	39	35
Restaurant en cafés	36	16
Detailhandel	16	22
Entree (Kunst, Cultuur & Kansspelen/Sport & Recreatie)	21	23
Vervoer	-	-
Landbouw	2	-
Industrie, energie en bouw	1	1
Dienstverlening	13	11
Overheid, onderwijs en zorg	1	1
TOTAAL	128	110

Tabel 4.3 Werkgelegenheid

5 Duiding ontwikkeling en conclusies

DUIDING ONTWIKKELINGEN BESTEDINGEN 2019-2021

Zeker gezien het effect van COVID-19, lijkt 8% minder bestedingen in 2021 een beperkte daling. Dat de krimp meeviel in de COVID-19 periode wordt met name veroorzaakt door de samenstelling van het toeristisch aanbod in de gemeente. Het vaste aanbod (met name ligplaatsen in de jachthaven) ondervond weinig hinder van de COVID-19 maatregelen.

Op individueel bedrijfsniveau kunnen er natuurlijk grotere verschillen optreden. We duiden hier echter de (gemiddelde) ontwikkelingen per categorie.

De oorzaken van de ontwikkelingen waren als volgt.

Dagtoerisme

- › De veranderingen in het dagtoerisme waren beperkt met een afname van circa 1% van de bestedingen;
- › Attracties en bezienswaardigheden trokken circa 13% minder bezoekers. Het aantal bezoekers in deze categorie is beperkt, waardoor de invloed op het totaal meevalt;
- › Het bezoek aan de buitenzwembaden, sportieve/-outdoor bedrijven e.d. nam, nauwelijks af. Veel dagtoeristisch aanbod in de gemeente is gefocust op buitenrecreatie. De buitenrecreatie-bezoeken vonden met name plaats in het toeristisch (hoog)seizoen, toen er weinig beperkingen waren door COVID-19;
- › Een groter evenement (Jaarmarkt) verviel in 2021;
- › Het wandel-en fietsbezoek nam fors toe;
- › De bestedingen aan de horeca per bezoek namen sterk af, omdat er

minder besteed kon worden (de horeca was een deel van 2021 gesloten).

Verblijfstoerisme

Binnen het verblijfstoerisme waren de effecten groter dan bij het dagtoerisme, met een afname van 12% van de bestedingen:

- › Met name de bestedingen in hotels, B&B's en vakantiewoningen namen fors af (o.a. door minder zakelijke en buitenlandse gasten);
- › De bestedingen in jachthavens en op campings daalden nauwelijks, met name door het hoge aandeel vaste gasten op de campings en in de jachthavens. Per ligplaats/standplaats zijn de bestedingen daarnaast relatief hoog. Het feit dat de bestedingen in deze categorieën nauwelijks daalden, droeg er aan bij dat de daling van de bestedingen in het verblijfstoerisme niet hoger was dan 15%;

De tabel op de volgende pagina geeft meer duidelijkheid.

Omdat niet alle bedrijven de ontwikkeling van 2019-2021 hebben aangegeven, is de categorie attracties & bezienswaardigheden samengevoegd met musea. De hotels en bed- and breakfasts zijn ook samengevoegd.

Categorie	Bestedingen (2019)	Ontwikkeling (2019-2021)
Attracties & bezienswaardigheden, musea	€ 50.000	-13%
Sportief/outdoor, rondvaart en golfbanen	€ 1.900.000	-5%
Wandelen en fietsen	€ 875.000	+29%
Evenementen	€ 260.000	-100%
Totaal dagtoerisme	€ 3.085.000	-1%
Hotels en bed & breakfasts	€ 1.510.000	-31%
Campings (incl. mini-campings)	€ 400.000	-3%
Vakantiewoningen	€ 250.000	-36%
Jachthavens	€ 2.350.000	-1%
Camperplaatsen	€ 35.000	0%
Totaal verblijfstoerisme	€ 4.515.000	-12%
TOTALE BESTEDINGEN	€ 7.600.000	-8%

Tabel 5.1 **Ontwikkeling van de bestedingen (2019-2021), bedrag afgerond op eenheden van € 5.000**

CONCLUSIES

Dagtoerisme

Steenbergen is een relatief landelijke gemeente en dat komt terug in het aanbod. Veel aanbod is gericht op buitenrecreatie, zoals zwembaden, kanoverhuur, outdoor en golf. Het aanbod in dagtoerisme is kleinschalig en er zijn geen grotere trekkers (met bijvoorbeeld >=100.000 bezoekers) binnen de gemeente gevestigd. Hier is het aandeel buitenlandse dagtoeristen beperkt met 9%.

Verblijfstoerisme

Het is ook een waterrijke gemeente, waardoor vier behoorlijke jachthavens in het gebied zijn gevestigd. Wat betreft buitenrecreatie is het campingaanbod met vier campings en enkele tientallen jaar- en toeristische plaatsen beperkt. Ook de totale omvang van verblijfstoerisme is – uitgezonderd jachthavens- in slaapplekken uitgedrukt beperkt van omvang. Een groot deel van het aanbod is vast (ligplaatsen), er zijn ruim twee keer zo veel overnachtingen ‘vast’ dan toeristisch. Dit betekent een stabiele omvang van een groot deel van de bestedingen.

Ongeveer de helft van de verblijfstoeristen is buitenlands, terwijl de trekkracht van het dagtoeristisch aanbod als regionaal kan worden beschouwd.

Dit is opvallend en positief. Onder buitenlandse verblijfs gasten valt daardoor wel nog een markt te winnen voor het dagtoerisme, aangezien we uit de cijfers geen andere conclusies kunnen trekken dat zij beperkt gebruik maken van het dagtoeristisch aanbod. Hun aandeel binnen dagtoerisme is immers laag en onder verblijfstoeristen hoog.

Duiding economische betekenis

De economische betekenis was in 2021 € 7,0 miljoen in 2021. Ginder beschikt niet over vergelijkbaar onderzoek in omliggende gemeenten in West-Brabant om dit bedrag mee te kunnen vergelijken. Als we de bestedingen vergelijken met andere waterrijke/landelijke locaties (waar Ginder wel onderzoek heeft gedaan), zoals de gemeente Vijfheerenlanden (UT) dan zien we dat daar de toeristische bestedingen iets meer dan twee keer zo hoog zijn (circa € 18 miljoen).

Dat komt omdat in die gemeente meer hotels zijn gevestigd en meer grootschalige campings (hotels zorgen voor hoge bestedingen per nacht en campings zorgen vaak voor schaalniveau). Ook in vergelijking met andere, verder weg gelegen toeristische regio's is de

omvang van de bestedingen per jaar beperkt.

Effect pandemie (2019-2021)

Het negatieve effect van COVID-19 op het toerisme in de gemeente Steenbergen in 2021 viel mee (afname van 8% bestedingen t.o.v. 2019 op een bedrag van € 7,6 miljoen). Landelijk daalden de bestedingen van toerisme tussen 2019 en 2021 namelijk met circa 35%.

Door het hoge aandeel vaste gasten en het hoge aandeel buitenrecreatie in het dagtoerisme (dat weinig hinder ondervond van de maatregelen rondom COVID-19) bleef het overgrote deel van het aantal dagbezoekers en overnachtingen (en daarmee de toeristische bestedingen) in de gemeente Steenbergen overeind.

Overeenkomstig het landelijke beeld werd met name de hotelsector getroffen. Vrijwel de gehele krimp in bestedingen van het verblijfstoerisme in de gemeente Steenbergen in de periode 2019-2021 is aan de hotels toe te rekenen. Omdat het aandeel slaapplekken in hotels beperkt is (t.o.v. veel vaste plaatsen) viel het negatieve effect op de totale toeristische bestedingen in de gemeente Steenbergen in de periode 2019-2021 mee.

6 Bijlagen

A. ONDERZOEKSVERANTWOORDING

In deze bijlage wordt nadere toelichting op het onderzoek gegeven in de vorm van een onderzoeksverantwoording. We gaan dieper in op de afbakening, de indeling van het onderzoeksonderwerp en de gehanteerde methodiek. Deze onderzoeksverantwoording is opgesteld conform de Leidraad Economische Impact, die in 2021 in opdracht van het Data Development Lab is opgesteld door de leden van het KNEITER- Kennisnetwerk (BUAS, HZ, Ginder, Decisio, Bureau Buiten, Markteffect, Mulier Instituut).

Onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied is afgebakend tot de gemeente Steenbergen.

Onderzoeksperiode

Het gaat om de periode waarin de economische activiteiten (verblijf-/ of dagtoerisme) plaatsvinden. Het onderzoek heeft betrekking op de bestedingen over het kalenderjaar 2021 met een terugblik naar het jaar 2019.

Onderzoeksubject

Het onderzoek beperkt zicht tot specifieke economische activiteiten in verblijfs- en dagtoerisme. Een uitputtende lijst van deze categorieën is in de volgende twee tabellen opgenomen.

ONDERZOEKSVERANTWOORDING

Afbakening verblijfstoerisme

Categorie	Afbakening
B & B	Bed & Breakfast accommodaties
Hotels/pensions	Hotels en pension zonder sterrenclassificatie of hotels met 1-5 sterren
Bungalows (inclusief appartementen)	Bungalows, chalets en stacaravans op bungalowparken, appartementen en vakantiewoningen (op een park)
Vakantiewoningen	Niet op één park
Minicampings	Kleinschalig kamperen op minicampings, kamperen bij de boer, etc. (t/m 25-30 plaatsen)
Campings	Toeristische standplaatsen, verhuuraccommodaties, jaarplaatsen en seizoenplaatsen
Camperplaatsen	Zelfstandige camperplaatsen (geen onderdeel van een camping)
Groepsaccommodaties	Groepsaccommodaties, jeugdherbergen, etc.
Jachthavens	Overnachtingen van passanten in jachthavens, bezette vaste ligplaatsen in jachthavens

De toepassing van de definitie leidde tot het niet opnemen in het onderzoek van de volgende bedrijven:

- Camping Sunclass en camping Mattenburg (geen toeristisch gebruik).

Afbakening dagtoerisme

Categorie	Afbakening
Attracties en bezienswaardigheden	Attracties, dierentuinen, pretpark, kastelen, wijngaarden, molens.
Musea	Bezoek aan musea
Evenementen	Zowel evenementen met een laag als een (relatief) hoog bestedingsniveau, met minimaal 5.000 bezoekers
Rondvaarten	Uitsluitend toeristisch gebruik, excl. regulier gebruik veerponten (overzetveren)
Golfbanen	Golfbanen inclusief pitch & putt en midgetgolfbanen
Routegebonden buitenrecreatie	Wandelen en fietsen (door inwoners buiten eigen gemeente met een minimumduur van 2 uur)
Oeverrecreatie	Bezoek aan strandbaden en zwemplassen (excl. binnenzwembaden)
Sportieve leisure	Bowlingbanen, kano- en watersportverhuur, zelfstandige fietsverhuur (niet op stations en campings)
Cultuur	Bezoek aan theaters

De toepassing van de definitie leidde tot het **niet** opnemen in het onderzoek van de volgende bedrijven:

- Landgoed Arcadia (geen betaald bezoek en verder horeca);
- Vogelkijkhut De Rode Weel, Sluizencomplex Bovensas, StadsHerauten Historische wandeling en Dintelsegorzen (geen geregistreerd bezoek, onderdeel van wandel- en fietsbezoek), de Borrelboot (alleen besloten rondvaarten);
- Kinderboerderij Lindehof (gesloten);
- Bowling De Praeter (bestaat niet meer);
- Novi Marine RiB-verhuur (geen link met toerisme)
- Evenementen (wel meegenomen, maar bezoekcijfers via gemeente)
- Een aantal bedrijven staat met meerdere activiteiten vermeld, dit is samengeteld als één bedrijf.

Het onderzoek beperkt zich niet tot de bestedingen die als gevolg van de genoemde activiteiten in de genoemde accommodatievormen of de publieke ruimte (bijvoorbeeld bij wandelen en fietsen) plaatsvinden. Ook de bestedingen die samenhangen met deze activiteiten en op dezelfde dag, in directe relatie tot het bezoek, hebben plaatsgevonden (en zonder het bezoek niet in die mate of niet op dezelfde dag hadden plaatsgevonden) tellen mee. Het gaat om bestedingen per dag of per nacht, die in hetzelfde etmaal als het dag- of verblijfsbezoek plaatsvinden. De bestedingen zijn per persoon.

De bestedingen zijn gelimiteerd tot de volgende categorieën:

- **Logies.** Bestedingen in de logiesaccommodaties, die direct betrekking hebben op het verblijf.
- **Detailhandel.** Bestedingen in detailhandel, zowel food- als non-food, die gerelateerd zijn aan het dag- of verblijfsbezoek. Bijvoorbeeld bestedingen in supermarkt, merchandise, etc.
- **Horeca;** bestedingen in een verblijfs- of dagtoeristische accommodatie of de horeca zelf, die gerelateerd zijn aan het bezoek/de activiteit;

- **Entree.** Uitgaven aan betaalde entree van dagtoeristische accommodaties of locaties.

Belang of meerwaarde?

Het onderzoek richt zich op het huidige economische belang van toerisme in de gemeente Steenbergen. Het gaat om de vraag welke bestedingen en impacts er samenhangen met de aanwezigheid van het onderzoeksobject, zonder dat het gaat om de vergelijking met de situatie waarbij het onderzoeksobject er niet (langer) zou zijn. Doel is om in beeld te brengen wat de bijdrage (voor de regio) is op een bepaald vastgesteld moment in de tijd. Deze keuze is gemaakt omdat het niet relevant is om te zoeken wat de situatie is als toerisme wegvalt in de gemeente maar om het huidige actuele economische belang aan te tonen.

De studie laat dus het economische belang zien, maar doet geen uitspraken over een situatie zonder toerisme in de gemeente Steenbergen.

Vaststellen van relevante bestedingen

De benodigde informatie voor deze monitor van het toerisme in de gemeente Steenberg is achterhaald aan de hand van enquêtes onder ondernemers voor vrijwel alle categorieën (onderzoek onder bedrijven). De omvang (aantal overnachtingen, aantal dagbezoeken) van de meeste categorieën is vastgesteld aan de hand van de enquêtes. De belangrijkste eenheden zijn in elke categorie vergelijkbaar: overnachtingen (relevant voor het verblijfstoerisme) en bezoekaantallen (relevant voor het dagtoerisme/zakelijk toerisme).

Ondernemers zijn vaak niet op de hoogte van het precieze aantal dagen dat gasten van vaste verblijfsaccommodaties gebruik maken van hun plaats. Daarom zijn bezette vaste plaatsen op basis van kengetallen omgerekend naar aantallen overnachtingen. Om de kwaliteit van de gegevens te waarborgen zijn aanbieders in het verblijfstoerisme op meerdere manieren naar het aantal overnachtingen op hun bedrijf gevraagd.

In totaal is een respons van meer dan 50% gerealiseerd.

Deze respons is hoog genoeg om een betrouwbaar en representatief beeld van het toerisme in de gemeente Steenberg op totaalniveau te geven, zeker gezien het feit dat ook grotere bedrijven hebben meegewerkt aan het onderzoek (deze dragen bij aan een relatief groot deel van de bestedingen).

Uitzonderingen op de methodiek

Voor de categorieën evenementen en routegebonden buitenrecreatie is een andere methodiek gehanteerd. Dit komt omdat de bezoekaantallen van deze categorieën niet of weinig betrouwbaar met enquêtes te achterhalen zijn.

Bezoekcijfers van evenementen: er zijn geen gemeenten die evenementen hebben aangemeld in 2021 die meer dan 5.000 bezoekers trokken. In 2019 was dit wel het geval.

Deelname aan routegebonden buitenrecreatie (wandelen en fietsen) is geanalyseerd aan de hand van het Continu Vrijtijdsonderzoek (CVTO) 2018/2019 van NBTC-/NIPO Research. Als ondergrens voor de activiteiten is een duur van 120 minuten aangehouden, en zijn enkel bezoeken door bewoners niet afkomstig uit de eigen gemeente in het aantal activiteiten

opgenomen. Deelname door buitenlandse toeristen blijft buiten beschouwing. Dit principe wordt ook in de R&T-/standaard gehanteerd. De gegevens zijn met name op regio-/ en provincieniveau betrouwbaar, en zijn derhalve verder uitgesplitst aan de hand van het aantal kilometers fiets-/ en wandelnetwerk in de gemeente. De gegevens hiervoor zijn aangeleverd door de gemeente Steenberg i.c.m. gegevens van Visit Brabant.

De bestedingen in logies worden gebaseerd op de logiesprijzen uit de enquête en de entreprijzen in het dagtoerisme eveneens op basis van de enquête. Hier wordt een gewogen gemiddelde van berekend, waarbij de weegfactor in het verblijfstoerisme het aantal overnachtingen is en in het dagtoerisme zijn dat de bezoekersaantallen. Een gewogen gemiddelde doet het meest recht aan de uitkomst.

Bestedingen aan horeca en retail zijn afkomstig uit ons Input-Outputmodel. De bestedingen daarin zijn gebaseerd op eerdere onderzoeken van Ginder en het ContinuVrijeTijdsOnderzoek 2018/2019 van NBTC-NIPO Research.

Indirecte effecten

Toerisme is een samengesteld product dat bestaat uit diverse economische sectoren. Er zijn vijf sectoren benoemd van directe bestedingen in onze berekeningen. Vanwege de omvangrijke toegevoegde waarde van sommige van deze categorieën (zoals entree en detailhandel) ten opzichte van de bestedingen en de sterke relaties met sectoren die niet tot deze vijf behoren (zoals de relaties tussen

horeca en detailhandel met groothandel) brengen we in onze methodiek ook de indirecte (maar niet de geïndiceerde) economische effecten in kaart.

B. ECONOMISCH MODEL

Keuze impactmodel: Input-/-outputmodel

In hoofdstuk 4 is de toegevoegde waarde van toerisme en recreatie in de gemeente Steenbergen geraamd. Dit is gedaan aan de hand van het Ginder Input-/-Output model. Er is gekozen voor een Input-/-Output model omdat dit de voorkeur verdient op basis van het realisme, het detailniveau van de uitkomsten en de mate van standaardisatie en flexibiliteit. Tevens kan een Input-/-Output model de opbouw van de toegevoegde waarde op een juiste wijze berekenen.

Toegevoegde waarde wordt gedefinieerd als: het verschil tussen de marktwaarde van de productie en de ingekochte grondstoffen, ofwel het verschil tussen omzet (wat de consument betaalt) en de inkoop.

Het Ginder Input-/-Outputmodel maakt het mogelijk vast te stellen in hoeverre de bestedingen aan toerisme en recreatie in de regio ook daadwerkelijk binnen de regio blijven, en dus zorgen voor toegevoegde waarde én werkgelegenheid voor de regio.

Hiervoor worden de volgende stappen gezet:

1. Vertaling bestedingen tegen marktprijzen naar directe output;
2. Vervaardiging van een regio-/-specifieke input-/-outputtabel;
3. Vaststelling indirecte output;
4. Vertaling directe en indirecte output in toegevoegde waarde en werkgelegenheid.

We zetten deze stappen nu verder uiteen.

Vertaling bestedingen tegen marktprijzen naar directe output

We ramen voor zowel het verblijfs-/- als het dagtoerisme de toeristisch-/-recreatieve bestedingen. Deze bestedingen worden ook wel directe bestedingen genoemd. Dit zijn de bestedingen tegen marktprijzen. Dus de bestedingen die door bezoekers/gasten worden gedaan.

Voor een input-/-outputanalyse is het belangrijk om tot basisprijzen te komen. Hiervoor worden de bestedingen gecorrigeerd voor de BTW en de handels-/- en transportmarges. BTW leidt namelijk niet tot werkgelegenheid in de regio. De directe output die resulteert is de input voor het input-/-outputmodel. Hierbij zijn de bestedingen ingedeeld naar de bedrijfstakken zoals het CBS deze heeft geregistreerd: bestedingen aan entree komen bijvoorbeeld in de bedrijfstak Cultuur, Sport en Recreatie terecht, terwijl de bestedingen aan detailhandel over enkele industrieën worden verdeeld. Hierbij is tevens rekening gehouden met het feit dat producten worden geïmporteerd.

Slechts een deel van de producten wordt in Nederland geproduceerd, en nog een kleiner deel in de gemeente Steenbergen.

Vervaardiging van een regio-/-specifieke input-/-outputtabel

Uit een input-/-outputtabel valt af te lezen tot op welke hoogte de bestedingen in één sector leiden tot productie in alle sectoren van de economie. Hieruit is dus te herleiden of een bezoek aan een pretpark of een overnachting in een bungalowpark ook daadwerkelijk tot economische activiteit in de groothandel en industrie in de regio leidt. Ginder heeft aan de hand van de meest recente nationale input-/-outputtabel (bron: CBS) een regio-/-specifieke input-/-output tabel voor de gemeente Steenbergen opgesteld. De regionalisering vindt plaats aan de hand van locatiequotiënten en gegevens over de werkgelegenheid per sector (nationaal en regionaal). Het input-/-outputmodel heeft de regio-/-specifieke input-/-outputtabel als basis.

Vaststelling indirecte output

In het input-/-outputmodel kan naast de directe output ook de indirecte output voor alle sectoren in de economie worden bepaald. Een toerist eet bij een verblijf in een hotel een

ontbijt waarbij onder andere de kaasfabriek, de pluimveehouder en de groothandel indirect betrokken zijn geweest. Toeristisch-/-recreatieve bestedingen zorgen dus niet alleen voor directe output bij het hotel, maar ook voor indirecte output bij andere bedrijven. Het input-/-outputmodel raamt welke productie er ontstaat door deze bestedingen, zowel in de sectoren waar de toeristische bestedingen in eerste instantie terecht komen als in de sectoren die bijdragen aan de productie van het eindproduct (de indirecte output).

Vertaling directe en indirecte output in toegevoegde waarde

Bij de bepaling van de output is nog geen rekening gehouden met de inkoopwaarde en producentenbelastingen. In de laatste stap wordt hiervoor gecorrigeerd, waarna de toegevoegde waarde van toerisme en recreatie voor de gemeente Steenbergen wordt vastgesteld. De toegevoegde waarde is dus de waarde die daadwerkelijk door alle sectoren in de regionale economie is gecreëerd: het zijn dus de toeristisch-/-recreatieve bestedingen die daadwerkelijk tot productie in de gemeente leiden.

Dit rapport is met uiterste zorgvuldigheid tot stand gekomen op basis van deskundig onderzoek. Onderhavig rapport bevat een weergave en interpretatie van (delen van de) onderzoeksresultaten. Het is anderen toegestaan om (delen van) het rapport en gehanteerde methodieken en modellen te kopiëren, distribueren, vertonen, op te voeren zolang Ginder als maker van het werk wordt vermeld en het werk niet commercieel wordt gebruikt.

RONALD HAAGEN
r.haagen@wijzijnginder.nl

GINDER
Brugstraat 1a
5211 VS 's-Hertogenbosch
T: 088 210 02 00
E: info@wijzijnginder.nl
I: wijzijnginder.nl

